

Αθήνα: Μια αόρατη πόλη. Ο κοινός χώρος, το ζήτημα της κατοικίας και το δικαίωμα στο «κατοικείν» στην Αθήνα της κρίσης.

«Η κόλαση των ζωντανών δεν είναι κάτι που αφορά το μέλλον –αν υπάρχει μια κόλαση, είναι αυτή που υπάρχει ήδη εδώ, η κόλαση που κατοικούμε καθημερινά, που διαμορφώνουμε με τη συμβίωσή μας. Δύο τρόποι υπάρχουν για να μην υποφέρουμε. Ο πρώτος είναι για πολλούς εύκολος: να αποδεχθούν την κόλαση και να γίνουν τμήμα της μέχρι να καταλήξουν να μην τη βλέπουν πια. Ο δεύτερος είναι επικίνδυνος και απαιτεί συνεχή προσοχή και διάθεση για μάθηση: να προσπαθήσουμε και να μάθουμε να αναγνωρίζουμε ποιος και τι, δεν είναι κόλαση, και να του δώσουμε διάρκεια, να του δώσουμε χώρο». (Ιταλο Καλβίνο, Οι αόρατες πόλεις)

Ο Καλβίνο περιγράφει μεταφορικά μια επώδυνη κατάσταση εξαίρεσης ως κόλαση, καθώς και δύο τελείως διαφορετικές προσεγγίσεις αντιμετώπισης των δεινών που προκαλεί. Η πρώτη, άμεσα συνδεδεμένη με την αποδοχή της υπάρχουσας κατάστασης, την αδυναμία αλλαγής της και την παραδοχή της ήττας, προτείνει ως λύση τη συνειδητή αδιαφορία, η οποία σταδιακά οδηγεί στην εξοκείωση και την «εξαφάνιση» του προβλήματος μέσω της μετατροπής του σε μια καθημερινή, συνηθισμένη εικόνα, σε μια εικόνα «αόρατη».

Στην Αθήνα της κρίσης, της φτωχοποίησης, των εξώσεων, του προσφυγικού και της δραματικής αύξησης της αστεγίας, το ζήτημα της κατοικίας παίρνει τη θέση της επώδυνης αυτής κατάστασης εξαίρεσης. Οι περιφράξεις του δημόσιου χώρου και η ποινικοποίηση της αστεγίας, σε συνδυασμό με την αδιαφορία της κοινής γνώμης, δημιουργούν μια δεύτερη αόρατη πόλη των αστέγων, μια αόρατη Αθήνα. Παράλληλα όμως, η κρίση γέννησε πρακτικές αντίστασης για την αντιμετώπιση των ζητημάτων κατοικίας και την επιβίωση των αστέγων, όπως καταλήψεις κενών κτιρίων, νομαδικές κουζίνες ή ακόμα και μηνύματα ευαισθητοποίησης από καλλιτέχνες. Οι πρακτικές αυτές, οικειοποιούμενες τον δημόσιο χώρο, υπερασπίζονται το δικαίωμα στην πόλη.

Επιλέγοντας τον δεύτερο τρόπο της αφήγησης του Καλβίνο, η παρούσα μελέτη εστιάζει αφενός στα ζητήματα στέγασης και αφετέρου στις αναδυόμενες πρακτικές υπεράσπισης του δικαιώματος στην πόλη και στο «κατοικείν» στην Αθήνα.

ΣΕΡΓΙΟΣ ΣΤΡΙΓΚΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Αρχιτέκτων Μηχανικός Universität Stuttgart, ΥΔ ΕΜΠ.